

'SJ' — Berlins äldste gästarbetare

Av FRED MARKLUND

Sven Jörgensen framför Der hohle Zahn (den trasiga tanden) en kyrkoruin i Europas centrum.

För 30 år sedan, den 14 november 1947, kom en svensk yngling till Berlin med SJs uppdrag att bygga upp järnvägsförbin-

delserna mellan Sverige och det söndertrasade Tyskland. I dag är Sven Jörgensen nestor bland Berlins många gästarbetare.

Schwedisches Reisebüro är välkänt i Västberlin och svenskarna är näst bäst i världen på att resa till den delade staden.

□ Utanför Schwedisches Reisebüro där Joachimstaler Strasse och Kurfürstendam korsar varandra mitt i Berlin, är det liv och rörelse den 14 november 1977. Platsen har många likheter med Picadilly Cirkus mitt i London. Flammande ljusreklamer på välfyllda varuhus och en intensivt brusande trafik.

När Sven Jörgensen (förkortas SJ) kom farande hit för exakt 30 år sedan såg här anorlunda ut. Överallt gapade utbombade och utbrända hus, det mesta var grus och aska. Hitler hade fullbordat sitt livsverk med besked.

Ynglingen från Sverige hade hamnat i en stenöken. Men när han vandrade mellan ruinerna från hotellet till arbetsrummet på svenska ambassaden hade han ändå en känsla av att det här inte var en döende stad. Man anade, säger han, att Berlin, trots allt, hade en framtid.

Järnvägstrafiken var i be-
drövtligt skick. Hamnen i
Sassnitz var blockerad av
sänkta fartyg och den begrän-
sade tågtrafik som förekom
mellan Sverige och Tyskland
gick via Warnemünde. Där
hade SJ en ponton och där
kunde man "landsätta" en
sovvagn en gång i veckan. Re-
senärerna bestod huvudsaklig-
ast av Röda kors-personal,
diplomater och en och annan
affärsresande.

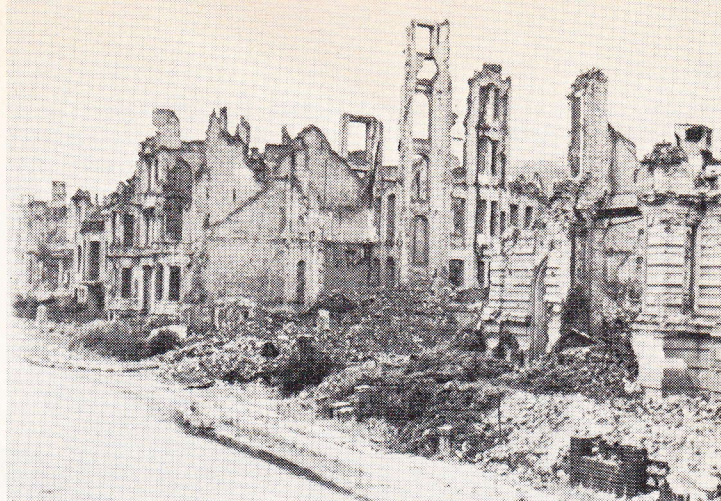
Man frös i Berlin

I efterkrigstidens Tyskland saknades det mesta. Bränslebristen var enorm. I Berlin högg man ner de få träd som hade klarat sig för bomber och bränder och i jakten på bränsle sökte man sig också till järnvägen där man kunde hitta en och annan kolbit. Man bröt t o m loss träbänkar ur järnvägsvagnar för att elda med och filtarna i den svenska sovvagnen var så åtråvärda att man fick förse vagnen med speciella hänglås för att behålla bäddutrustningen. Vagnskötaren, Nils-Eric Vanlid — numera personalkonsulent i Malmö — och Sven Jörgensen sov dessutom i vagnen för att bevaka den.

Så särdeles mycket av resebyråverksamhet blev det inte första tiden i Berlin. Dels hade inte tyskarna någon användbar valuta, dels hade de annat att tänka på än att resa. Men en och annan berlinare kom i väg till Sverige med Jörgensens hjälp. Det förekom t ex att han lånade ut reskassan,

Ita och Walter Röss kom med familjealbumet som bevis för att Jörgensen hade hjälpt dem till Sverige för 28 år sedan. Tacksamheten var stor.

Utsikt genom fönstret på Svenska ambassaden när Jörgensen kom dit.

ordnade med utresetillstånd och transitvisum för att kunderna skulle komma iväg. Pengarna fick han alltid tillbaka.

Men Jörgensens huvuduppgift att börja med var att bygga upp Sassnitz-leden igen. Han var mer av diplomat än av resebyråman. Han avtalade och förhandlade. På östra sidan av förhandlingsbordet satt en rysk general och på västsidan satt SJ. 1948 kunde Sassnitz-leden öppnas och samma år fick Jörgensen sin första medarbetare till Berlin-byrån, Ulla Rydin, som i dag är generaldirektörens sekreterare.

I början av 1950-talet kom också resebyråverksamheten igång på allvar. Schwedisches Reisebüro började med en specialitet. Man skickade Berlin-barn till svenska gästförelärdar och man fick gästförelärdar på Berlin-besök. Tåget har alltid gått. Under hela Berlin-blockaden, då västmakterna höll staden vid liv med hjälp av en luftbro, var vagnen till Sverige den enda tågförbindelsen med västvärlden. Andra specialiteter har varit "Gift dej i Berlin", där resebyrån har ordnat med både präst och bröllopsvitnen

och svenska luciatåg till Berlin.

Nu är man 13 anställda på byrån sommartid och 10 på vintern och näst efter amerikanerna kommer svenskarna i antal berlinbesök årligen.

Berlin uppvaktar

Schwedisches Reisebüro stänger normalt kl 18.00. Men den 14 november 1977 inträffar den verkliga rusningen till byrån först efter kl 18.00. Man håller öppet hus med anledning av 30-årsdagen. 120 berlinare med borgmästaren i spetsen strömmar in i lokalerna. Man bär på blomsterkorgar, fruktkärl och hela den arsenal av presenter som vanligtvis tillkommer en 50-åring. Radio och tidningar har "puffat" för födelsedagen. BZ med sina 350 000 i upplaga har berättat om byråns betydelse för Berlin, om tyskarnas resor till 24 timmars sol per dygn och om de kontakter med Skandinavien som resebyrån har förmedlat genom åren.

Hemma hos Jörgensens har man gjort i ordning 1100 smörgåsar – små men läckra – som gratulanterna kan tugga på mellan hyllningstalen.

Folk kommer med familjealbumet under armen. Man vill

Första medarbetaren Ulla Rydin skjutsar Jörgensen på resebyråns första fordon.

påminna om den där resan till Trehörningsjö i slutet på 40-talet som Jörgensen ordnade. Resan som gav svenska vänner för livet. Hr Jörgensen kommer väl ihåg? Javisst. Även om hr Jörgensen har glömt just den resan för 28 år

sedan så måste han komma ihåg just i dag. Man får bara inte glömma så viktiga händelser. SJ resebyrå var ju berlinarnas andningshål den gången. Och byråns popularitet och betydelse tycks bara ha ökat genom de 30 åren.

Blomsterkorgarna strömmar in på 30-årsdagen. Maj Nordlöf, Elna Börjesson, Inger Kopsch och jubilaren själv, Sven Jörgensen, tar emot.

